رابطه بین حافظه فعال مادر و تاب‌آوری کودک با نقش واسطه‌گری ظرفیت تأملی والدینی

دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۱۹ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۶

عطیه امیرحسینی[۱]، سمانه بهزادپور[۲*]

۱. کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی خانواده، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران ۲. استادیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران

چکیده

مقدمه و هدف: از آنجایی که کارکردهای اجرایی را می‌توان به عنوان یک مجموعه جهانی از ظرفیت‌های شناختی تعبیر کرد که رفتارهای هدفمند را ترویج می‌کند، بررسی نقش عملکردهای اجرایی والدین به خصوص نقش مهم مادران در تعامل روزانه والد – فرزند و در نهایت پرورش تاب‌آوری کودکان گامی مهم است در نتیجه هدف از انجام پژوهش حاضر، تعیین نقش واسطه‌ای ظرفیت تأملی والدینی در رابطه ضعف در حافظه فعال مادران و تاب‌آوری کودکشان بود.

روش کار: مطالعه حاضر توصیفی مقطعی بود. جامعه آماری این پژوهش ۲۰۰ نفر از مادران ساکن تهران که دارای کودکان ۶ تا ۱۱ سال، ساکن شهر تهران در سال ۱۴۰۲بودند که با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌های ظرفیت‌تأملی والدینی، توانایی‌های شناختی و نسخه تجدیدنظرشده تاب‌آوری کودکان بود. تحلیل داده‌ها نیز با روش همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر با استفاده از نرم‌افزار spss v.27 انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که ضعف در حافظه فعال ارتباط مستقیم، منفی و معناداری بر تاب‌آوری کودک داشت (β=-۰/۲۳ ، p<۰/۰۱). همچنین ضعف در حافظه فعال اثر مستقیم و مثبت بر پیش‌ذهنی‌سازی (β=۰/۳۰)، و اثر مستقیم و منفی بر قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی (β=-۰/۲۳) و بر علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی (β=-۰/۲۰) داشت (p<۰/۰۰۱). در نهایت پیش‌ذهنی‌سازی اثر منفی معنادار (β=-۰/۳۰) و قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی (β=۰/۳۱) و کنجکاوی و علاقه در مورد حالت‌های ذهنی (β=۰/۲۴) اثر مثبت معنادار بر تاب‌آوری کودک داشتند (p<۰/۰۰۱).

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش از نقش واسطه‌ای مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی در رابطه بین حافظه کاری مادران و تاب‌آوری کودکشان حمایت کرد و نشان داد تقویت مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی و حافظه کاری مادر می‌توانند به عنوان یک ابزار مداخله‌ای مفید برای بهبود تاب‌آوری کودکان باشند.

کلیدواژه‌ها: تاب‌آوری، حافظه فعال مادر، ظرفیت تأملی والدین

* **نویسنده مسئول:** استادیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران

ایمیل: s.behzadpoor@usc.ac.ir **تلفن:** ۰۹۱۲۶۹۴۶۴۸۵ **نمابر:** –

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-16]

[DOR: 20.1001.1.25382810.1403.11.3.1.5]

[DOI: 10.61882/jjums.11.3.1613]

مقدمه

دوره کودکی از مهمترین مراحل رشدی به شمار می‌رود که در آن شخصیت فرد شکل می‌گیرد از طرفی تعداد و تنوع استرس‌هایی که افراد در دوران کودکی با آن روبه‌رو می‌شوند، باعث شده است که توجه به مقوله سلامت روان و به خصوص تاب‌آوری در دوره کودکی به یک ضرورت تبدیل شود (۱). در این راستا کودکان تاب‌آور اینگونه توصیف شده‌اند: کودکانی که قادر به اداره کردن و ساختن محیط برای غلبه بر فشارهای زندگی و برآورده کردن ضروریات آن هستند و در مقایسه با کودکان آسیب‌پذیر، قادر هستند ناامیدی‌ها و موانع را تحمل و خشم خود را کنترل کنند و هنگام نیاز کمک بخواهند (۳، ۲).

تاب‌آوری شامل مجموعه‌ای از عوامل محافظت‌کننده، شامل عوامل فردمحور مثل شخصیت، عوامل خانوادگی مثل روابط حمایتی و عوامل اجتماعی و فرهنگی است (۴). نکته‌ی حائز اهمیت در تاب‌آوری کودکان، وجود یک بزرگسال برای شکل‌گیری و تسهیل تاب‌آوری است که اهمیت وجود این بزرگسال در کودکان خردسال بیشتر است. بهترین بزرگسالی که می‌تواند در تاب‌آوری کودک اثرمند باشد، والدین هستند (۵).

ویژگی‌های شناختی مادر نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری و تاثیرگذاری بهتر ارتباط مادر و کودک دارد. یکی از اساسی‌ترین ویژگی‌های شناختی مادر در رابطه مادر و کودک، کارکردهای اجرایی مادر است (۶)، چون پایه مهمی برای سازگاری موفق کودک فراهم می‌کنند (۷). یکی از کارکردهای اجرایی اصلی که در فرزندپروری مورد توجه قرار گرفته است، حافظه فعال مادر است (۸، ۹). در واقع مادری که دارای حافظه فعال است، می‌تواند اطلاعات را در ذهن خود نگه دارد و دستکاری کند (۱۰).

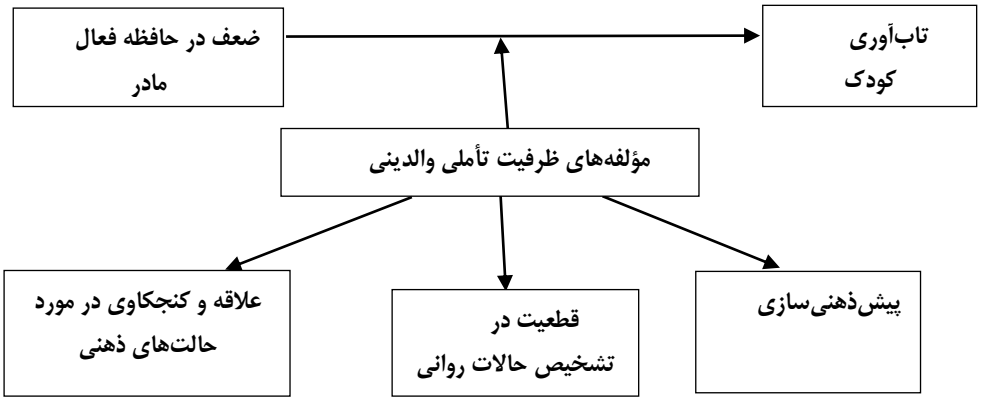
یکی از متغیرهایی که می‌تواند با کارکردهای اجرایی مادران به خصوص حافظه فعال در ارتباط باشد، ظرفیت تأملی والدینی است. ظرفیت تأملی والدینی یک نمود آشکار از روایت ظرفیت ذهنی‌سازی فرد است (۱۱) و به عنوان ظرفیت درک رفتار خود و رفتار دیگران از طریق درک حالت‌های ذهنی معرفی شده است و ظرفیت تأملی مادر برای نگه داشتن بازنمایی‌های کودکش در ذهن خود در قالب احساس‌ها، امیال و مقاصد، به کودک این امکان را می‌دهد که تجارب درونی خودش را با استفاده از بازنمایی‌های مادرش، کشف کند (۱۲، ۱۳). ظرفیت تأملی والدینی، با مؤلفه‌های پیش‌ذهنی‌سازی، قطعیت در تشخیص حالات روانی و علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی، نقش مهمی در توسعه تاب‌آوری کودکان دارد (۱۴).

حالت پیش‌ذهنی‌سازی که اشاره به عدم توانایی مراقب در ورود به دنیای درون‌روانی کودک دارد، قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی که اشاره به تشخیص ابهام در حالت‌های درون‌روانی دارد و می‌تواند در طیفی قرار گیرد که یا والد قطعیت بیش از حد نسبت به حالات درونی فرزند دارد و یا تقریباً هیچ قطعیتی از حالت درون‌روانی ندارد و خرده‌مقیاس علاقه و کنجکاوی که اشاره به میزان علاقه و کنجکاوی مراقب نسبت به حالات روانی فرزند دارد (۱۶-۱۲). مادرانی که ظرفیت تأملی والدینی بالایی دارند، می‌توانند محیطی امن، پایدار و حمایتی برای کودکان خود فراهم کنند که به آنها کمک می‌کند تا با چالش‌ها و ناملایمات بهتر سازگار شوند و تاب آورتر باشند (۱۷، ۱۸).

داشتن یک حافظه فعال خوب، مادر را قادر می‌سازد تا به طور موثر متوجه وضعیت‌های ذهنی پیچیده خود و کودک و تاثیر آن بر رفتار شود (۲۱-۱۹). در واقع حافظه فعال مادر نقش مهمی در توسعه ظرفیت تأملی والدینی دارد و به مادران کمک می‌کند تا بهتر بتوانند به نیازها و احساسات کودکانشان پاسخ دهند (۲۲). این توانایی‌ها نه تنها به بهبود تعاملات والد-کودک کمک می‌کنند بلکه می‌توانند به توسعه تاب‌آوری و مهارت‌های اجتماعی- عاطفی در کودکان نیز کمک کنند. بنابراین می‌توان آن را به عنوان یک ضرورت برای استفاده از ظرفیت تأملی والدینی در نظر گرفت (۲۳، ۲۴).

با توجه به اینکه تاکنون مطالعه‌ای به بررسی مکانیزم‌های واسطه‌گر از جمله ظرفیت تأملی والدینی در رابطه بین این دو حافظه فعال مادر و تاب‌آوری کودک نپرداخته است و حتی رابطه مهارت‌های شناختی مادر با تاب‌آوری کودک در داخل کشور خیلی مورد توجه قرار نگرفته است و از طرفی انجام چنین پژوهشی می‌توان راه‌گشایی برای طراحی مداخلات در جهت افزایش تاب‌آوری کودکان و ارتقای سلامت روان آنها با تمرکز بر توانمندی‌های شناختی و رفتاری والدین خواهد بود. لذا پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه بین ضعف در حافظه فعال مادر و تاب‌آوری کودک با نقش واسطه‌گری مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی انجام گرفت. مدل مفهومی پژوهش در شکل ۱ ارائه شده است.

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.25382810.1403.11.3.1.5]
[DOI: 10.61882/jjums.11.3.1613]

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش کار

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی و تحلیل مسیر می‌باشد. جامعه آماری شامل مادران ۲۰ تا ۴۰ سال دارای فرزند ۶ تا ۱۱ سال، ساکن تهران در سال ۱۴۰۲ بود. همچنین بر اساس نظر Klein (۲۵) حداقل حجم نمونه برای پژوهش‌های مدل‌یابی، ۲۰۰ نفر است. نمونه‌گیری این پژوهش به‌صورت غیرتصادفی و به روش در دسترس بود. با مراجعه به مدارس ابتدایی دوره اول و دوم تهران در چهار حوزه شمال، جنوب، شرق و غرب تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲، پرسشنامه‌ها به صورت آنلاین و حضوری توسط مادران دانش‌آموزان تکمیل شد. تکمیل پرسشنامه‌ها طی ۲ ماه توسط مادران تکمیل شد. لازم به ذکر است که ملاحظات اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی، رازداری و کناره‌گیری آنان از پژوهش در هر زمان که مایل بودند، نیز رعایت شد. معیارهای ورود به مطالعه عبارت بودند از: داشتن حداقل تحصیلات دیپلم و عدم وجود بیماری یا مشکل روانی و جسمی حاد یا مزمن مادر و فرزند به گزارش مادر و ملاک‌های خروج مخدوش بودن پرسشنامه‌ها و فوت پدر یا طلاق والدین بودند. مادران پرسشنامه‌های زیر را تکمیل کردند:

پرسش‌نامه ظرفیت تأملی والدینی: توسط Luyten و همکارانش در سال ۲۰۱۷ طراحی شده است (۱۴). این پرسشنامه یک مقیاس خودسنجی چند بعدی است که ظرفیت تأملی والدینی را که ظرفیت او برای در نظر گرفتن فرزندش به عنوان یک واحد روان‌شناختی می‌باشد، مورد سنجش قرار می‌دهد. این پرسشنامه شامل ۱۸ گویه و ۳ خرده‌مقیاس است. هر گویه براساس مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت، از نمره یک برای عبارت «کاملاً مخالف» تا نمره ۷ برای عبارت «کاملاً موافق» نمره‌گذاری می‌شود. در نتیجه حداکثر نمره ۴۲ و حداقل نمره ۶ است. سه خرده‌مقیاس آن عبارت است از: خرده‌مقیاس پیش‌ذهنی‌سازی، خرده‌مقیاس قطعیت در حالت‌های ذهنی و خرده‌مقیاس علاقه و کنجکاوی است. آلفای کرونباخ هر یک از خرده‌مقیاس‌ها در این مطالعه به این صورت گزارش شده است که: پیش‌ذهنی‌سازی ۰/۷، قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی ۰/۸۲ و علاقه و کنجکاوی نسبت به حالات‌های ذهنی ۰/۷۴ بود (۲۲). موسوی و همکارش (۱۴) در بررسی این پرسش‌نامه روی یک نمونه ایرانی بیان کردند روایی سازه از طریق تحلیل عاملی اکتشافی و با شیوه مؤلفه اصلی و چرخش واریماکس بررسی شده و سه عامل پیش‌ذهنی‌سازی، قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی و علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی به‌دست آمده و ۴۳/۴۸٪ از واریانس استخراج شده است. مقدار آلفای کرونباخ به ترتیب در سه عامل ۰/۶۸، ۰/۷۲، ۰/۶۸ و در کل مقیاس۰/۷ به‌دست آمده است. با توجه به نتایج تحلیل عاملی اکتشافی و اعتبار به‌دست آمده، به نظر می‌رسد شواهد اولیه همگرا با نتایج حاصله از مقیاس اصلی وجود دارد و این مقیاس، توانایی سنجش میزان ظرفیت تأملی والدینی را دارد (۱۴). آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر برای حالت پیش‌ذهنی‌سازی ۰/۷۰، برای قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی ۰/۷۳ و برای علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی ۰/۶۳ به دست آمد.

پرسشنامه تجدیدنظر شده سنجش تاب‌آوری کودکان و نوجوانان: این پرسشنامه در سال ۲۰۱۸ توسط Jefferies و همکارانش در چند نسخه به منظور سنجش تاب‌آوری کودکان، نوجوانان و بزرگسالان طراحی و اعتباریابی شده است (۲۶). نسخه حاضر، از ۱۷ آیتم تشکیل شده است و تاب‌آوری کودکان را از طریق فردی مطلع که بیشترین شناخت را از کودک و نوجوان دارد، می‌سنجد. گویه‌های این پرسشنامه در

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.25382810.1403.11.3.1.5]
[DOI: 10.61882/jjums.11.3.1613]

یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرتی نمره‌گذاری می‌شوند. برای به دست آوردن نمره کل تاب‌آوری فرد، باید نمره تمامی سوالات را با هم جمع کرد. هیچ سوالی نمره‌گذاری معکوس ندارد و وزن تمام سوالات یکسان است. حداقل نمره یک فرد در این مقیاس ۱۷ و حداکثر آن ۸۵ است. در این مطالعه، آلفای کرونباخ کل مقیاس ۰/۸۷گزارش شده است. روایی همزمان در مورد CYRM-28 همبستگی مثبتی با عزت‌نفس و پذیرش (۲۶) و همبستگی منفی با اختلال استرس پس از سانحه نشان داده است (۲۷). با توجه به اینکه در ۱۱ کشور مختلف این مقیاس مورد بررسی قرار گرفته است، پژوهشگران مختلف اتفاق‌نظر دارند که روایی محتوا و صوری این ابزار مناسب است. در پژوهشی که توسط همایون‌پور و همکارانش بر روی جمعیت ایرانی انجام شد، ویژگی‌های روانسنجی این ابزار مورد بررسی قرار گرفت (۲۸). همسانی درونی قابل قبول گزارش شد. روایی همزمان این مقیاس از طریق همبستگی با چک لیست تنظیم هیجان، پرسشنامه رفتار کودکان و چک لیست رفتار کودک مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که نمره کل پرسشنامه و خرده‌مقیاس‌های آن با متغیرهای سازگارانه‌ای مانند تنظیم هیجان همبستگی مثبت و معنادار و با متغیرهای ناسازگارانه و آسیب‌شناختی رابطه منفی و معنادار دارد. در پژوهش حاضر، آلفای کرونباخ کل پرسشنامه برابر با ۰/۸۵ بود.

پرسشنامه توانایی‌های شناختی: توسط نجاتی در سال ۱۳۹۲ تدوین شده است (۲۹). شامل ۳۰ گویه و ۷ خرده مقیاس ضعف در حافظه (گویه‌های ۶-۱)، ضعف در کنترل مهاری و توجه انتخابی (گویه‌های ۷-۱۲)، ضعف در تصمیم-گیری (گویه‌های ۱۳-۱۷)، ضعف در برنامه‌ریزی (گویه‌های ۱۸- ۲۰)، ضعف در توجه پایدار (گویه‌های ۲۱-۲۳)، ضعف در شناخت اجتماعی (گویه‌های ۲۴-۲۶) و ضعف در انعطاف‌پذیری شناختی (گویه‌های ۲۷-۳۰) است. این ابزار براساس یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای (۱= تقریباً هرگز، ۲= به ندرت، ۳= گاهی اوقات، ۴= اغلب و ۵= تقریباً همیشه) نمره‌گذاری می-شود و هر چقدر فرد در خرده‌مقیاسی نمره بالاتر بیاورد بدین معنی است که در آن توانایی دارای ضعف بیشتری است. پایایی این ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های حافظه ۰/۷۵، کنترل مهاری و توجه انتخابی ۰/۶۳، تصمیم-گیری ۰/۶۱، برنامه‌ریزی ۰/۵۸، توجه پایدار ۰/۵۳، شناخت اجتماعی ۰/۴۴، انعطاف‌پذیری شناختی ۰/۶۸ و برای نمره کل مقیاس ۰/۸۳ گزارش شده است. همچنین نجاتی در مطالعه خود روایی همزمان و روایی تمیز این مقیاس را بررسی کرده است و گزارش کرده است که این مقیاس از روایی مناسبی برای سنجش کارکردهای اجرایی منتخب برخوردار است (۲۹). در پژوهش حاضر فقط خرده‌مقیاس حافظه در نظر گرفته شد. که حداقل نمره در این خرده مقیاس ۵ و حداکثر نمره ۳۰ است. آلفای کرونباخ ضعف در حافظه برابر با ۰/۷۸ بود.

نتایج

بازه سنی مادران بین ۲۰ الی ۴۰ سال با میانگین ۵/۹۲±۳۱/۵۱ سال بود. از نظر سطح تحصیلات، ۲۹ نفر (۱۵/۹٪) تحصیلات دیپلم، ۲۳ نفر (۱۲/۶٪) تحصیلات کاردانی، ۷۶ نفر (۴۱/۸ ٪) تحصیلات لیسانس، ۴۵ نفر (۲۴/۷٪) تحصیلات فوق‌لیسانس و ۹ نفر (۴/۹٪) تحصیلات دکتری داشتند. بازه سنی کودکان بین ۶ الی ۱۱ سال با میانگین سنی ۸/۱۴ سال با انحراف استاندارد ۲/۶۹ سال بود. بیشترین جنسیت فرزند نیز دختر با ۱۴۰ نفر (۷۶/۹٪) بود. ویژگی‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول یک آمده است.

جهت بررسی نرمال بودن، شاخص‌های کجی و کشیدگی بررسی شدند. در سطح استباطی، نمره کل ضعف در حافظه مادر و تاب‌آوری کودک به همراه مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی وارد تحلیل شدند. بررسی مقادیر کجی و کشیدگی در جدول ۱ نشان داد با توجه به اینکه مقادیر کجی و همچنین مقادیر کشیدگی تمامی متغیرها در دامنه ۲+ تا ۲- به دست آمد، می-توان نتیجه گرفت که تمامی متغیرها از توزیع نرمال یا نزدیک به نرمال برخوردارند (۳۰) پس می‌توان از آزمون‌های پارامتریک مانند همبستگی پیرسون استفاده کرد. تاب‌آوری کودکان با میانگین ۶۸/۸۸، تاب‌آوری بیشتر از متوسط را نشان داد. در بین متغیرهای ظرفیت تأملی والدینی مقدار علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی از بقیه متغیرها بیشتر و پیش‌ذهنی‌سازی کمترین مقدار را داشت. میزان آلفای کرونباخ نیز به جز علاقه و کنجکاوی که میزان کمتری از حد قابل قبول داشت، در بقیه موارد مناسب ارزیابی شد (جدول ۱).

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-16]

[DOR: 20.1001.1.25382810.1403.11.3.1.5]

[DOI: 10.61882/jjums.11.3.1613]

جدول ۱. آماره‌های توصیفی متغیرها

متغیر	کمترین	بیشترین	انحراف معیار±میانگین	چولگی	کشیدگی	آلفای کرونباخ
تاب‌آوری کودکان	۴۶	۸۴	۶۸/۸۸±۷/۳۴	-۰/۳۰	۰/۰۷	۰/۸۵
ضعف در حافظه	۱	۴/۵	۱/۷۲±۰/۵۴	۱/۱۵	۱/۷۵	۰/۷۸
پیش‌ذهنی‌سازی	۶	۳۶	۱۵/۹۵±۱/۶	۰/۷۷	۰/۴۲	۰/۷۰
قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی	۱۵	۴۱	۲۷/۸۹±۵/۶۲	-۰/۳۲	-۰/۳۶	۰/۷۳
علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی	۲۱	۴۲	۳۵/۸۲±۳/۷۷	-۰/۷۶	۰/۹۴	۰/۶۳

به منظور بررسی همبستگی بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون در جدول ۲ نشان می‌دهد که ارتباط بین تاب‌آوری کودکان با ضعف در حافظه فعال مادران (r= -۰/۳۶ , p<۰/۰۰۱) منفی است که در سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ معنی‌دار حاصل شد. ارتباط تاب‌آوری کودکان با مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی نیز به جز با پیش‌ذهنی‌سازی (r= -۰/۳۶, p<۰/۰۰۱) که رابطه‌ی منفی معنی‌داری را بدست آورد با بقیه مؤلفه‌ها شامل قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی (p<۰/۰۰۱ , r=۰/۳۲) و علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی (p<۰/۰۰۱ , r=۰/۳۸) مثبت و معنی‌دار بدست آمد. ارتباط ضعف در حافظه مادر نیز با پیش‌ذهنی‌سازی از ظرفیت تأملی والدینی (p<۰/۰۰۱ , r=۰/۳۱) ارتباط مثبت و معنی‌دار را نشان داد. ارتباط ضعف در حافظه مادر با قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی (p<۰/۰۰۱ , r=-۰/۲۴) و با علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی از مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی (p<۰/۰۰۱ , r=-۰/۲۱) منفی و معنی‌دار حاصل شد.

جدول ۲. ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای تاب‌آوری کودکان، ضعف در حافظه مادر و مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی

متغیر	۱	۲	۳	٤	٥
۱.تاب‌آوری کودکان	۱				
۲. ضعف در حافظه	-۰/۳۶**	۱			
۳. پیش‌ذهنی سازی	-۰/۳۶**	۰/۲۸**	۱		
٤. قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی	۰/۳۲**	-۰/۲۴**	-۰/۰۸	۱	
٥. علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی	۰/۳۸**	-۰/۲۱**	-۰/۱۸*	۰/۳۵**	۱

** سطح معناداری کمتر از ۰/۰۰۱, * سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵

براساس نتایج بوت استراپ در مسیر غیرمستقیم ضعف در حافظه فعال مادر با تاب‌آوری کودکان، مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی شامل پیش‌ذهنی‌سازی با ضریب ۱/۲۲- و فاصله اطمینان (-۰/۵۰ , -۲/۲۲)، قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی با ضریب ۰/۷۸- و فاصله اطمینان (-۰/۲۲ , -۱/۶۰) و علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی با ضریب ۰/۶۸- و فاصله اطمینان (-۰/۰۳ , -۱/۳۱) در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ معنی‌دار حاصل شده‌اند. در جدول ۳ مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم و ضرایب آن‌ها ارایه شده است. براساس این نتایج و معناداری اثر غیرمستقیم BootStrap و همینطور اثر مستقیم ضعف در حافظه فعال مادر بر روی تاب‌آوری کودک (p<۰/۰۱، β=-۰/۲۳)، پیش‌ذهنی‌سازی در ارتباط بین ضعف در حافظه فعال مادر با تاب‌آوری کودکان نقش میانجی نسبی را داشت. ارتباط بین ضعف در حافظه فعال مادر با پیش‌ذهنی‌سازی نیز ارتباط مثبتی (β=۰/۳۰) را نشان داد. همچنین اثر مستقیم ضعف در حافظه فعال مادر بر روی تاب‌آوری کودک (β=-۰/۲۷,p<۰/۰۰۱)، قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی در ارتباط بین ضعف در حافظه فعال مادر با تاب‌آوری کودکان نقش میانجی نسبی را داشت. ارتباط بین ضعف در حافظه فعال مادر با قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی نیز ارتباط منفی (β=-۰/۲۳) را نشان داد. در نهایت اثر مستقیم ضعف در حافظه فعال مادر بر روی تاب‌آوری کودک (β=-۰/۲۷, p<۰/۰۰۱) بود، علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی در ارتباط بین ضعف در حافظه فعال مادر با تاب‌آوری کودکان نقش میانجی

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.25382810.1403.11.3.1.5]
[DOI: 10.61882/jjums.11.3.1613]

نسبی داشت. ارتباط بین ضعف در حافظه فعال مادر با علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی نیز ارتباط منفی (۰/۲۰- =β) را نشان داد.

جدول ۳. نتایج بوت استرپ جهت بررسی واسطه‌گری مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی در رابطه ضعف در حافظه فعال مادر و تاب‌آوری کودکان

متغیر واسطه‌گر	رابطه	ضریب	β	انحراف استاندارد	آماره t	سطح معنی‌داری
پیش‌ذهنی‌سازی	ضعف در حافظه فعال مادر ← تاب‌آوری کودک	-۳/۱۹	-۰/۲۳	۰/۹۴	-۳/۳۶	۰/۰۰۹
	ضعف در حافظه فعال مادر ← پیش‌ذهنی‌سازی	۳/۳۶	۰/۳۰	۰/۷۹	۴/۲۳	<۰/۰۰۱
	پیش‌ذهنی‌سازی← تاب‌آوری کودک	-۰/۳۶	-۰/۳۰	۰/۰۸	-۴/۳۰	<۰/۰۰۱
قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی	ضعف در حافظه فعال مادر ← تاب‌آوری کودک	-۳/۶۳	-۰/۲۷	۰/۹۴	-۳/۸۴	<۰/۰۰۱
	ضعف در حافظه فعال مادر ← قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی	-۲/۴۶	-۰/۲۳	۰/۷۴	-۳/۲۹	۰/۰۰۱
	قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی ← تاب‌آوری کودک	۰/۳۱	۰/۲۴	۰/۰۹	۳/۴۶	<۰/۰۰۱
کنجکاوی و علاقه در مورد حالت‌های ذهنی	ضعف در حافظه فعال مادر ← تاب‌آوری کودک	-۳/۷۳	-۰/۲۷	۰/۹۳	-۳/۹۷	<۰/۰۰۱
	ضعف در حافظه فعال مادر ← کنجکاوی و علاقه در مورد حالت‌های ذهنی	-۱/۴۳	-۰/۲۰	۰/۵۰	-۲/۸۴	۰/۰۰۵
	کنجکاوی و علاقه در مورد حالت‌های ذهنی ← تاب‌آوری کودک	۰/۴۷	۰/۲۴	۰/۱۳	۳/۵۰	<۰/۰۰۱

بحث

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش واسطه‌ای مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی در رابطه بین ضعف در حافظه فعال مادر و تاب‌آوری کودک انجام شد. نتایج نشان داد که رابطه معنی‌داری بین نمره ضعف در حافظه فعال مادر با مؤلفه‌های ظرفیت تأملی مادر وجود دارد. رابطه بین ضعف در حافظه فعال مادر با مؤلفه پیش‌ذهنی‌سازی مثبت بوده و رابطه بین ضعف در حافظه فعال مادر با مؤلفه‌های قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی وکنجکاوی و علاقه در مورد حالت‌های ذهنی، منفی بود. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های پیشین همچون یافته‌های Håkansson و همکاران (۱۹)، Schultheis و همکاران (۱۲) و Rutherford و همکاران (۱۰) همسو است که بیان می‌کنند بین ضعف در حافظه فعال مادران و مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی ارتباط وجود دارد. پژوهشگران دریافتند که ضعف در حافظه فعال مادران ممکن است به افزایش تمایل به پیش‌ذهنی‌سازی در تعامل با کودکان منجر شود. که این رابطه به‌طور مثبت و معنادار است. همچنین پژوهشگران بیان می‌کنند که ضعف در حافظه مادران می‌تواند به کاهش قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی و کاهش علاقه و کنجکاوی در مورد حالت‌های ذهنی برای تعامل با کودکان و درک نیازهای آنان شود و این رابطه به‌طور منفی و معنادار است (۱۰، ۳۱).

در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که ضعف در حافظه مادران می‌تواند به کاهش توانایی درک مادران از نیازها و احساسات کودکانشان منجر شود. این مادران به جای تجزیه و تحلیل پیچیده، تمایل دارند رفتارهای کودک را به صورت ساده و پیش‌ذهنی‌سازی شده تفسیر کنند (۱۲). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که ضعف در حافظه فعال مادران با افزایش استفاده از پیش‌ذهنی‌سازی مرتبط است. در واقع مادرانی که ضعف در حافظه کارکردهای اجرایی دارند، تمایل بیشتری به استفاده از پیش‌ذهنی‌سازی در تفسیر رفتارهای کودکان خود دارند. این مادران اغلب با توجه به محدودیت‌های شناختی خود، به درک ساده‌تری از احساسات و افکار کودک روی می‌آورند (۳۲). از طرفی مادرانی که در این حافظه ضعف دارند، بیشتر در شناسایی و پاسخ به نیازهای عاطفی کودکان دچار مشکل می‌شوند. این والدین اغلب، اطمینان کمی به توانایی‌های خود در مدیریت موقعیت‌های چالش‌برانگیز هستند (۳۳) در نتیجه این امر می‌تواند به عدم قطعیت در تشخیص حالت‌های ذهنی و کاهش اعتماد به نفس در پاسخ به نیازهای کودک منجر شود (۳۴). همچنین ضعف در حافظه فعال مادر می‌تواند به کاهش میزان

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.25382810.1403.11.3.1.5]
[DOI: 10.61882/jjums.11.3.1613]

کنجکاوی و علاقه والدین در مورد حالت‌های ذهنی کودکان در مواجهه با سوالات و رفتارهای کنجکاوانه کودکان منجر شود. این امر ممکن است باعث کاهش انگیزه والدین برای کشف نیازهای روانی و عاطفی کودک گردد می‌توان گفت که کمتر به کشف این مسائل علاقه‌مند هستند (۳۵). این مطالعات نشان می‌دهند که حافظه فعال مادر نقش مهمی در کیفیت والدگری و تعاملات مادر-کودک ایفا می‌کنند. ضعف در این حوزه می‌تواند به کاهش ظرفیت تأملی والدینی و در نتیجه به مشکلات در پاسخگویی به نیازهای کودکان منجر شود (۳۶).

از سوی دیگر، نتایج گویای این بود که رابطه مثبت و معنا-دار بین نمره ضعف در حافظه فعال مادر با تاب‌آوری کودک وجود دارد. این یافته با پژوهشی از Greenberg (۳۷) که نشان داد، مادرانی که در حافظه فعال ضعف دارند، ممکن است نتوانند به طور مؤثر از کودکان خود حمایت کنند و محیط مناسبی برای تقویت تاب‌آوری فراهم کنند، همسو است. مطالعات نشان می‌دهند که مادرانی که دارای حافظه فعال قوی‌تر هستند. قادرند اطلاعات مربوط به موقعیت‌های مختلف را در ذهن نگه داشته و به‌طور مؤثر برای حل مشکلات یا تصمیم‌گیری‌های پیچیده از آن‌ها استفاده کنند (۳۸). در نتیجه این حافظه فعال به مادران کمک می‌کند تا در مواجهه با مشکلات تربیتی و چالش‌های روزمره به شیوه‌ای مؤثر عمل کنند در نهایت محیطی حمایتی‌تر و پایدارتر برای کودکان خود فراهم کنند، که به نوبه خود می‌تواند تاب‌آوری کودکان را افزایش دهد (۳۹). از سوی دیگر ضعف در حافظه فعال مادر ممکن است باعث شود مادران نتوانند به خوبی به نیازهای عاطفی و روانی کودکان پاسخ دهند، که این می‌تواند تاب‌آوری کودکان را کاهش دهد و به افزایش مشکلات رفتاری در کودکان منجر شود. (۱). به عبارتی مادرانی که بالاترین نمرات را در برآورد تاب‌آوری کودکانشان داشتند، در آزمون‌های مربوط به کارکردهای اجرایی خودشان نیز امتیازات بالاتری داشتند، که این نتیجه را تأیید می‌کند که توانایی مدیریت رفتار خود و پاسخ‌های عاطفی‌شان به کودک، می‌تواند بر تاب‌آوری کودکان تأثیر بگذارد (۷، ۴۰).

در نهایت، نقش واسطه‌ای ظرفیت تأملی والدینی در رابطه حافظه فعال مادران با تاب‌آوری کودکان در پژوهش‌ها به این صورت در نظر گرفته شده است که حافظه فعال مادران با مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی ارتباط مستقیمی دارد یعنی مادرانی که حافظه فعال قوی‌تری دارند، معمولاً در مدیریت استرس، برنامه‌ریزی و تنظیم واکنش‌های عاطفی خود مهارت بیشتری دارند. این مهارت‌ها می‌تواند به بهبود ظرفیت تأملی والدینی آن‌ها منجر شود، زیرا چنین مادرانی قادرند نیازها و احساسات کودکان خود را بهتر درک کرده و به آن‌ها پاسخ دهند. این درک بهتر به والدین اجازه می‌دهد تا با دیدگاهی واقع‌بینانه‌تر و حساس‌تر به کودکان خود نزدیک شوند، که این خود می‌تواند به تقویت رابطه مادر-کودک و رشد عاطفی مثبت در کودکان و افزایش تاب‌آوری آنها کمک کند (۴۱). در واقع مادران با ظرفیت تأملی والدینی بالا قادرند، درک بهتری از نیازهای عاطفی کودکان داشته باشند که این درک به والدین اجازه می‌دهد تا پاسخ‌هایی متناسب و حساس به احساسات و نیازهای کودکان ارائه دهند، که این امر می‌تواند احساس امنیت و اعتماد در کودکان را تقویت کند. مادران با ظرفیت تأملی والدینی بالا می‌توانند کودکان را تشویق کنند تا درباره احساسات و تجربیات خود فکر کنند، که این فرآیند به افزایش خودآگاهی و توانایی مدیریت هیجانات در کودکان منجر می‌شود. چنین مادرانی به دلیل درک عمیق‌تری از حالت‌های ذهنی خود و کودکان، می‌توانند محیطی حمایتی و پایدار فراهم کنند که در آن کودکان احساس کنند که مورد درک و حمایت قرار می‌گیرند. این احساس امنیت، پایه‌ای برای توسعه تاب‌آوری است (۱۰).

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان گفت پرسش‌نامه تاب‌آوری کودکان در این پژوهش توسط فرد مطلع یعنی مادران پر شده است و از خود کودکان سوالی نشده است که ممکن است احتمال خطا در مورد تاب‌آوری کودکان را بالا ببرد. همچنین باید این نکته را در نظر گرفت که ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش، ابزارهای خودگزارشی بودند، لذا محدودیتی که این ابزارها دارا هستند، شامل حال این پژوهش نیز می‌شود، بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از ابزارهای چندجانبه مانند مصاحبه و مشاهده نیز استفاده شود تا یافته‌های اصیل‌تری به دست آید.

نتیجه‌گیری

به طور کلی، نتایج این پژوهش نشان داد که احتمالاً ضعف در حافظه فعال مادر نه تنها به طور مستقیم با تاب‌آوری کودکش در ارتباط است، بلکه از طریق مؤلفه‌های ظرفیت تأملی والدینی مادر به عنوان واسطه‌گر نیز می‌تواند بر تاب‌آوری کودکش اثرگذار باشد. در واقع ضعف در حافظه فعال مادر ممکن است باعث کاهش ظرفیت تأملی والدینی شود، که این موضوع به نوبه خود می‌تواند توانایی مادر در حمایت از کودکش و ایجاد محیطی امن و حمایت‌کننده را کاهش دهد. در نتیجه، تاب‌آوری

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.25382810.1403.11.3.1.5]
[DOI: 10.61882/jjums.11.3.1613]

کودکش نیز کاهش می‌یابد. بنابراین به نظر می‌رسد، مداخلات مبتنی بر توانایی‌های شناختی برای مادران می‌تواند در کاهش ضعف در حافظه فعال مادران و همچنین افزایش تاب‌آوری و ارتقای سلامت روان کودکانشان، راهگشا باشد.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از مادرانی که با صرف وقت گرانبهای خود در راستای تکمیل پرسشنامه‌های پژوهش یاریگر ما بودند و همچنین مدارسی که در این پژوهش به ما کمک کردند، تشکر و قدردانی میگردد.

تعارض منافع

هیچگونه تعارض منافعی بین نویسندگان وجود ندارد.

حمایت مالی

حمایت مالی برای انجام این پژوهش دریافت نشده است.

ملاحظات اخلاقی

ملاحظات اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی، رازداری و کناره‌گیری آنان از پژوهش در هر زمان که مایل بودند رعایت شد قبل از اجرای پژوهش کد اخلاق (IR.ACECR.USC.REC.1403.013) از کمیته اخلاق دانشگاه علم و فرهنگ کسب شد.

مشارکت نویسندگان

عطیه امیرحسینی: طراحی موضوع پژوهش، گردآوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها و نگارش مقاله

سمانه بهزادپور: طراحی موضع پژوهش، نظارت بر جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها، اصلاح و تأیید نهایی

References

1. Rosenberg A. R., Bradford M. C., Junkins C. C., Taylor M., Zhou C., Sherr N., et al. Effect of the promoting resilience in stress management intervention for parents of children with cancer (PRISM-P): A randomized clinical trial. Jama Network Open. 2019; 2(9): 57-66.

2. Masten AS, Barnes AJ. Resilience in children: developmental perspectives. Children 2018; 5(7): 98-110

3. Masten AS. Resilience of children in disasters: A multisystem perspective. International Journal of Psychology. 2021; 56(1): 1-1.

4. Soltani ghahfarokhi Z., Salehzadeh M., and Asaadi S. The role of individual and contextual characteristics in predicting resilience among child/teens living at family-like community centers. Quarterly Journal of Social Work. 2018; 7(3): 52-60. (in Persian)

5. Brooks RB. The power of parenting. InHandbook of resilience in children. Cham: Springer; 2023: 125-35

6. Fonagy P., Gergely G., Target M. The parent–infant dyad and the construction of the subjective self. Journal of Child Psychology and Psychiatry. 2007; 48(4): 288-28.

7. Kao K., Nayak S., Doan S. N., Tarullo A. R. Relations between parent EF and child EF: The role of socioeconomic status and parenting on executive functioning in early childhood. Translational Issues in Psychological Science. 2018; 4(2): 122–37.

8. Martin RC, Bridgett DJ, Mayes LC, Rutherford HJ. Maternal working memory, emotion regulation, and responsivity to infant distress. Journal Of Applied Developmental Psychology. 2020; 71(3):101-22.

9. Harris M, MacMillan H, Andrews K, Atkinson L, Kimber M, England-Mason G, Gonzalez A. Maternal adverse childhood experiences, executive function & emotional availability in mother-child dyads. Child Abuse & Neglect. 2021; 111(3): 104-12.

10. Rutherford H. J., Byrne S. P., Crowley M. J., Bornstein J., Bridgett D. J., Mayes L. C. Executive functioning predicts reflective functioning in mothers. Journal of Child and Family Studies. 2018; 27(3): 944–52.

11. Luyten P., Mayes L. C., Nijssens L., Fonagy P. The parental reflective functioning questionnaire: Development and preliminary validation. Plos One .2017; 12(5): 50-77

12. Schultheis A. M., Mayes L. C., Rutherford H. J. Associations between emotion regulation and parental reflective functioning. Journal of Child and Family Studies. 2019; 28(4): 1094-104.

13. Sidmusoy P., Naqash F. Parental reflective action: introducing an approach based on mentalization in parenting. Transformational

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.25382810.1403.11.3.1.5]
[DOI: 10.61882/jjums.11.3.1613]

Psychology: Iranian Psychologists. 2020; 17(65): 105-9. (in Persian)
14. Mousavi V., Bahrami Ehsan H. A preliminary study of the psychometric properties of the parental reflective capacity questionnaire on an Iranian sample. Quarterly Journal of Applied Psychological Research. 2019, 11(3): 55-68. (in Persian)
15. Carlone C., Milan S., Decoste C., Borelli J.L., McMahon T.J., Suchman N.E. Self-report measure of parental reflective functioning: A study of reliability and validity across three samples of varying clinical risk. Infant Mental Health Journal. 2023; 44(2): 240-54.
16. Korucu I., Litkowski E., Purpura D. J., Schmitt S. A. Parental executive function as a predictor of parenting practices and children's executive function. Infant and Child Development. 2019; 29(1): 2-16.
17. Shahbazi F., Ahmadi R., Chorami M., Gazanfari A. Effectiveness of executive functions training on the parent-child interaction and social behaviors of the children with low self-control. Journal of Psychology of Exceptional Individuals 2021; 11(42): 159-85. (in Persian)
18. Masoudi S., Behzadpour S. The relationship between parenting stress and child behavior problems with the moderating role of mother's reflective capacity: a descriptive study. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences. 2024; 23 (4): 193-206. (in Persian)
19. Kristiansen V. R., Handeland T. B., Lau B., Søderstrøm K., Håkansson U., Øie M. G. Trauma in childhood and adolescence and impaired executive functions are associated with uncertain reflective functioning in mothers with substance use disorder. Addictive Behaviors Reports. 2020; 11 (4): 77-84
20. Slade A., Grienenberger J., Bernbach E., Levy D., Locker A. Maternal reflective functioning, attachment, and the transmission gap: A preliminary study. Attachment and Human Development. 2005; 7(3): 283-98.
21. Slade A. Parental reflective functioning: An introduction. Attachment and Human Development. 2005; 7(5): 269-81.
22. Luyten P, Nijssens L, Fonagy P, Mayes LC. Parental reflective functioning: Theory, research, and clinical applications. The Psychoanalytic Study of the Child. 2017; 70(1): 174-99.
23. Bernal-Ruiz F., Ortega A. & Rodríguez-Vera, M. The influence of parental skills on children executive performance in the chilean context. Journal of Child and Family Studies. 2020; 29 (6): 3103–16.
24. Fonagy P., Steele M., Steele H., Moran G. S., Higgitt A. C. The capacity for understanding mental states: The reflective self in parent and child and its significance for security of attachment. Infant Mental Health Journal. 1991; 12(3):201-18.
25. Kline RB. Assessing statistical aspects of test fairness with structural equation modelling. Educational Research and Evaluation: An International Journal on Theory and Practice 2013; 19(3): 204-22.
26. Daigneault I., Dion J., Hébert M., McDuff P., & Collin-Vézina D. Psychometric properties of the child and youth resilience measure (CYRM-28) among samples of french-canadian youth. Child Abuse & Neglect. 2013; 37(3): 160-71.
27. Zahradnik M., Stewart S. H., O'Connor R. M., Stevens D., Ungar M., Wekerle C. Resilience moderates the relationship between exposure to violence and posttraumatic reexperiencing in Mi'kmaq youth. International Journal of Mental Health and Addiction. 2010; 8(2): 408-20.
28. Fatehi Pikani Z., Ebrahimi Moghadam H., Sabri H. Psychometric features of persian version of adolescent resilience scale. Educational Measurement Quarterly. 2022; 14(53): 6-31, (in Persian)
29. Nejati V. Cognitive abilities questionnaire: designing and examining psychometric features. New Quarterly Journal of Cognitive Sciences. 2013; 15(2): 11-9. (in Persian)
30. Keller G. Statistics for management and economics, abbreviated, 9th ed. New York: Cengage Learning**;** 2015: 555-590
31. Slade A. Parental reflective functioning: an introduction. Attachment & Human Development. 2005; 7(6): 269-81.
32. Roman-Caballero R, Mioni G. Time-based and event-based prospective memory in mild cognitive impairment and alzheimer's disease patients: a systematic review and meta-analysis. Neuropsychology Review. 2023; 14(4):1-24.
33. Lucas, M. and Turner, T. Spiralling the field: A dynamic model exploring reflective maturity, reflective capacity and the expanding reflective

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.25382810.1403.11.3.1.5]
[DOI: 10.61882/jjums.11.3.1613]

field. International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring. 2023; 21(1): 211-21.
34. Ranjbar J., Bagharian S., Ranjbar M. Effectiveness of brain executive function training on working memory of students with math learning disorder. Research in Child and Adolescent Psychotherapy. 2021; 1(1): 43-53. (in Persian)
35. HaqNazari F., Nejati and Pouretamad H. Effectiveness of strengthening working memory with computer training on students' continuous attention. Bimonthly Scientific-Research Journal of Rehabilitation Medicine. 2021; 11(1): 2-13. (in Persian)
36. Nodei Kh., Sarami G., Karamati H. The relationship between executive functions and working memory capacity with students' reading performance: the role of age, gender and intelligence. Cognitive Psychology Quarterly. 2016; 4 (3): 11-20. (in Persian)
37. Willoughby M. T., Blair C. B., Wirth R. J., Greenberg M. T. The measurement of executive function at age 5: psychometric properties and relationship to academic achievement. Psychological Assessment .2012; 24(1): 226-39.
38. Fay-Stammbach T., Hawes D. J., Meredith P. Maternal parenting influences on the development of executive function in early childhood: a review. Child Development Perspectives. 2014; 8(4): 258-64.
39. Blair C., & Raver C. C. School readiness and self-regulation: A developmental psychobiological approach. Annual Review of Psychology. 2015; 66 (3): 711-31
40. Rosenblum S., Navon H., Meyer S. Being late for school as related to mothers and children's executive functions and daily routine management. Cognitive Developmen. 2021; 57(1): 101-6.
41. Jones-Gordils H.R., Sturge-Apple M.L. & Davies P.T. Maternal executive functions, maternal discipline, and children’s school readiness: a process oriented approach. Journal of Child and Family Studies. 2021; 30(5): 1393–405.

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.25382810.1403.11.3.1.5]
[DOI: 10.61882/jjums.11.3.1613]

The Relationship between Maternal Working Memory and Child's Resilience with the Mediating Role of Parental Reflective Functioning

Received: 9 Jul 2024 Accepted: 6 Nov 2024

Atieh AmirHosseini [1] , Samaneh Behzadpoor [2*]
1. MA in Family Clinical Psychology, University of Science and Culture, Tehran, Iran 2. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Science and Culture, Tehran, Iran

[Downloaded from journal.jmu.ac.ir on 2026-11-16]

[DOR: 20.1001.1.25382810.1403.11.3.1.5]
[DOI: 10.61882/jjums.11.3.1613]

Abstract

Introduction: Since, executive functions can be interpreted as a universal set of cognitive capacities which promote purposeful behaviors, investigating the role of executive functions of parents, especially the important role of mothers in daily parent-child interaction and finally, fostering children's resilience is an important step. As a result, the purpose of this research was to determine the mediating role of parents' reflective capacity in the relationship between mothers' working memory weakness and their children's resilience.

Materials and Methods: The present study was a descriptive cross -sectional study. The statistical population of this research included 200 mothers who had children between 6 and 11 years old, and lived in Tehran in 2023. They were selected by available sampling method. Data collection tools were parental reflective functioning questionnaires, cognitive abilities and the revised version of children's resilience. Data analysis was conducted by Pearson correlation test and path analysis using SPSS v.26 software.

Results: The results indicated that weakness in working memory had a direct, negative and significant relationship with the child's resilience (β=-0.23, $p<0.01$). Also, weakness in working memory had a direct and positive impact on prementalizing (β=0.30) and a direct and negative effect on certainty in recognizing mental states (β=-0.23) and on interest and curiosity about mental states (β=-0.20) ($p<0.001$). Finally, pre-mentalizing had a significant negative effect (β=-0.30), and certainty in recognizing mental states (β=0.31) and curiosity and interest about mental states (β=0.24) had a significant positive effect on child resilience ($p<0.001$).

Conclusion: The results of this research supported the mediating role of the components of parental reflective functioning in the relationship between maternal working memory and the child's resilience and revealed that strengthening the components of parental reflective functioning and the mother's working memory can be a useful intervention for improving children's resilience.

Keywords: Resiliency, Working memory, Parental reflective functioning

***Corresponding Author:** Assistant Professor., Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Science and Culture, Tehran, Iran
Email: s.behzadpoor@usc.ac.ir **Tel:** +989126946485 **Fax:** -